



# HORTEN

## STATSSTØTTE OG HAVNE HVAD ER REGLERNE FOR STØTTE TIL HAVNE?

April 2020

*Opdateret februar 2024*

## INDHOLD

- Statsstøtte og havne: Hvorfor er det relevant? 3
- Statsstøtte: De generelle regler 4
- Dobbelt hjemmelskrav 5
- Virksomheder i havnebranchen 6
- Havne og samhandelspåvirkning 7
- Væsentlige temaer
  - Investeringer i havneinfrastruktur 8
  - Oprensningsydelse 9
  - Støtte til havneforvaltere og -brugere 10
- Hvad kan vi hjælpe med? 11
- Kontaktoplysninger 12

### DISCLAIMER

Informationen i denne folder udgør ikke juridisk rådgivning. Horten påtager sig ikke ansvaret for fejl eller udeladelser. Informationerne i folderen er samlet på grundlag af den gældende retsstilling uden garanti for fuldstændighed eller nøjagtighed.

## STATSSTØTTE OG HAVNE: HVORFOR ER DET RELEVANT?

### **ET OMRÅDE AF FÆLLESEUROPÆISK INTERESSE**

De europæiske havne spiller en central rolle for EU's konkurrencedygtighed og realiseringen af et bæredygtigt europæisk transportsystem. Historisk set har Europa-Kommissionen derfor været meget positivt indstillet over for offentlig støtte til havne.

Antallet af offentlige støtteinitiativer, der tilgodeser europæiske havne, er stadig stigende, og Europa-Kommissionen har også haft anledning til at gribe ind over for en række sager om ulovlig statsstøtte. Herudover har Europa-Kommissionen iværksat en lang række undersøgelser af medlemsstaternes havnebeskatning, som også kan forvride konkurrencen på det europæiske marked.

### **STATSSTØTTE OG HAVNE I DAG**

Ifølge Europa-Kommissionen er tidssvarende havneinfrastrukturer og lige markedsvilkår afgørende for havnesektorens fremtidige udvikling. Europa-Kommissionen ændrede derfor sin [generelle gruppefritagelsesforordning \("GBER"\)](#) i 2017 for at lette støttemulighederne for havne. Dermed er der i dag videre rammer for at give offentlig støtte til infrastrukturprojekter og til indkøb af oprensningssydler. Antallet af GBER-registreringer, som har fundet sted efter ændringen i 2017, vidner dog om, at det kun er meget få danske myndigheder og havne, som har fået øjnene op for den lempeligere støtteadgang.

# STATSSTØTTE: DE GENERELLE REGLER

## STATSSTØTTESTEN

Offentlig støtte er kun omfattet af EU-statsstøttereglerne, hvis støtten:

- Udgør en selektiv økonomisk fordel,
- Ydes til en eller flere virksomheder,
- Hidrører fra offentlige midler,
- Fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen, **og**
- Påvirker samhandlen mellem EU-medlemsstaterne.

Hvis støtten ikke påvirker samhandelen mellem EU-medlemsstaterne skal støtten stadigvæk vurderes efter konkurrencelovens § 11a.

## DE MINIMIS

Offentlig støtte, som opfylder betingelserne i [de minimis-forordningen](#), udgør kun bagatelagtig støtte ("de minimis-støtte"). Denne form for støtte kan derfor gives som lovlig statsstøtte.

## LOVLIGHED

Offentlig støtte, som opfylder statsstøttetesten, kan være lovlig efter:

- **GRUPPEFRITAGELSESFORORDNINGEN ("GBER")**

Støtte kan fritages, hvis procedurer og betingelser i [GBER](#) følges.

- **INDIVIDUEL VURDERING**

Støtte, som ikke er fritaget under GBER, kan være lovlig, hvis støtten anmeldes til Kommissionen og fritages efter en individuel vurdering.

## STANDSTILL

Offentlig støtte, som skal anmeldes til Kommissionen, må ikke tildeles, før Kommissionen har godkendt støtten.

# DOBBELT HJEMMELSKRAV

## **TO REGELSÆT**

Den støtte, en kommune, en region eller staten giver en privat aktør, skal være lovlig efter to regelsæt: Støtten skal have hjemmel, og støtten skal gives i overensstemmelse med statsstøttereglerne. Denne folder fokuserer på statsstøttereglerne, men på denne side beskriver vi kort hjemmelskravet og sammenhængen mellem hjemmel og statsstøttevurderingen.

## **TO SLAGS HJEMMELGRUNDLAG**

En myndighed kan have hjemmel til at yde støtte i den skrevne lovgivning eller i ulovfæstede retsgrundsætninger. For kommunernes vedkommende kan det fx være i havneloven eller i kommunalfuldmagtsreglerne.

## **ER DER EN SAMMENHÆNG MELLEM HJEMMEL OG STATSSTØTTE?**

Ja og nej... Hvis støtten er omfattet af de danske statsstøtteregler i konkurrenceloven, har spørgsmålet om hjemmel afgørende betydning. Det skyldes, at der automatisk er tale om lovlig statsstøtte, hvis støtten har hjemmel. Der er således en indbygget kobling mellem hjemmel og lovlig støtte.

Men hvis støtten har samhandelspåvirkning, og derfor er omfattet af EU-reglerne, som denne folder fokuserer på, så er spørgsmålet om hjemmel uden betydning for vurderingen af, om der er tale om lovlig statsstøtte. En kommune kan således have hjemmel i kommunalfuldmagten til at yde støtten, men støtten er ulovlig efter EU-reglerne om statsstøtte.

## **HOW TO DO?**

Det er derfor en god idé allerede indledningsvist at gøre sig det klart, om en støtteforanstaltning vil have samhandelspåvirkning. Hvis dette er tilfældet, skal hjemmelsgrundlaget og spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om lovlig statsstøtte, vurderes hver for sig.

## VIRKSOMHEDER I HAVNE- BRANCHEN

### **EN VIRKSOMHED ER IKKE BARE ET SELSKAB**

Efter statsstøttere reglerne kan enhver enhed, som beskæftiger sig med økonomisk aktivitet – uanset dens retlige form og finansiering – udgøre en virksomhed. Dette udgangspunkt indebærer eksempelvis, at statsstøttere reglerne også kan finde anvendelse på kommunale eller statsejede havne.

Økonomisk aktivitet kan eksempelvis være opførelse og kommerciel drift af havneinfrastruktur, herunder at give adgang til infrastruktur mod betaling af havneafgifter ([sag C-288/11 P](#) og [sag SA.38399](#)). En havneforvalters lodsning, hævning og håndtering af skibe vil tilsvarende udgøre økonomisk aktivitet ([sag T-696/17](#)).

### **HVAD ER SÅ IKKE VIRKSOMHED?**

Ikke-økonomisk aktivitet betragtes ikke som en virksomhed og er dermed ikke omfattet af statsstøttere reglerne. Det indebærer fx, at myndighedsudøvelse ikke er omfattet af reglerne.

En havneforvalters miljøovervågnings og udrykningstjeneste, som skal beskytte havneområdet, er eksempler på myndighedsudøvelse, der falder uden for reglernes anvendelsesområde ([sag C-343/95](#)). Søfartssikkerhed og –kontrol er ligeledes eksempler på myndighedsudøvelse ([sag N438/2002](#) og [sag N309/2002](#)).

Opgaver i forbindelse med tilslutning til det offentlige forsyningsnetværk samt håndtering og bevaring af arkæologiske fund er også blevet anset for at være ikke-økonomiske aktiviteter. Det var eksempelvis tilfældet i [sag SA.48220](#), hvor den græske stat ydede støtte til sådanne aktiviteter.

## HAVNE OG SAMHANDELS- PÅVIRKNING

### PÅVIRKNING AF SAMHANDLEN I EU

Offentlig støtte til havne er kun underlagt EU-statsstøttereglerne, hvis støtten påvirker handlen mellem to eller flere EU-lande. I modsat fald skal støtten vurderes efter de danske statsstøtteregler i konkurrencelovens § 11 a. Det danske statsstøtteforbud gælder *ikke*, hvis kommunalfuldmagtsreglerne, havneloven eller anden lovgivning giver hjemmel til støtten.

Økonomisk støtte, som styrker en virksomheds stilling i forhold til andre konkurrerende virksomheder inden for EU, anses for at have samhandelspåvirkning ([sag T-288/97](#)). Eksempelvis anses skibsbygning ([sag SA.36112](#)) og havneudvidelser, som forbedrer havnens internationale passager- og/eller fragtfaciliteter, for at have samhandelspåvirkning ([sag SA.48220](#)).

### LOKAL STØTTE

Offentlig støtte, som kun har lokal virkning, påvirker ikke samhandlen mellem EU-medlemsstaterne ([sag SA.39403](#) og [sag SA.42219](#)).

Et eksempel på støtte, der kun havde lokal virkning, forelå i [sag SA.44692](#), hvor tyske myndigheder gav anlægsstøtte til havnen Wyk på øen Föhr tæt ved den dansk-tyske grænse. Kommissionen fandt ikke, at støtten påvirkede samhandlen, blandt andet fordi havnen næsten udelukkende bruges til at forbinde øen med det tyske fastland.

**Bemærk!** Støtte til virksomheder, der kun leverer lokale transportydelser, kan påvirke samhandlen, hvis støtten begrænser andre virksomheders mulighed for at levere deres transportydelser. Det var eksempelvis tilfældet i [Altmark Trans-sagen](#), hvor en tysk støttemodtager havde fået monopol på personbefordring i den tyske Landkreis Stendal. Selvom transportydelserne udelukkende blev leveret på et lokalt marked, kunne det ikke udelukkes, at det støttede monopol påvirkede samhandlen, idet en række EU-lande havde udenlandsk konkurrence på tilsvarende (lokale) markeder.

# INVESTERINGER I HAVNEINFRASTRUKTUR

## STØTTEBERETTIGET INFRASTRUKTUR

Opførelse af infrastruktur kan udgøre en økonomisk aktivitet, hvis den efterfølgende udnyttelse af infrastrukturen er kommerciel ([sag C-288/11 P](#)). Hovedreglen er derfor, at investeringer i havneinfrastruktur er en økonomisk aktivitet, som skal godkendes af Europa-Kommissionen.

GBER giver under visse betingelser mulighed for at give økonomisk støtte til anlægsinvesteringen uden godkendelse. Det omfatter støtte til anlæg, udskiftning eller opgradering af *havneinfrastruktur* og *adgangsinfrastruktur*. Investeringer i kajanlæg, bassiner, moler og andre faciliteter til levering af transportrelaterede tjenesteydelser er eksempler på investeringer, som omfattes af GBER. Tilsvarende gælder for infrastruktur, som er nødvendig for at sikre adgangen til havnen, blandt andet sejlrender, sluser og veje på havneområdet.

Støtte til anlæg af jernbane til godstransport på havneområdet betragtes eksempelvis som støtte til adgangsinfrastruktur, som kan gives efter GBER ([sag SA.46644](#)).

## SUPRASTRUKTUR

GBER omfatter ikke støtte til investeringer i en havns suprastruktur. Offentlig støtte til sådanne projekter skal derfor anmeldes til og godkendes af Europa-Kommissionen.

Investeringer i overfladefaciliteter, ramper, mobilt udstyr og produktionsfaciliteter betragtes som støtte til suprastruktur, som skal anmeldes til Europa-Kommissionen ([sag SA.36112](#)). Et andet eksempel er støtte til opførelsen af en terminalbygning til krydstogtskibe i den tyske by Wismar. I samme sag udtalte Europa-Kommissionen desuden, at opførelse af politi- og toldbygninger faldt uden for statsstøttereglernes anvendelsesområde ([sag SA.39637](#)), idet bygningerne skulle anvendes til ikke-økonomiske aktiviteter.



## OPRENSNING

### **STØRRE GODSMÆNGDER KRÆVER BEDRE ADGANGSFORHOLD**

I takt med at godsmængderne stiger, og de europæiske havne anløbes af større og større skibe, stiger behovet for større vanddybde og mere manøvreplads i havnen. For at tilpasse havnenes infrastruktur og sikre gode indsejlingsforhold giver GBER mulighed for at yde offentlig støtte til havnes indkøb af oprensningsydelse uden forudgående anmeldelse til og godkendelse fra Europa-Kommissionen.

Fritagelsen i GBER gælder kun for støtte til indkøb af oprensningsydelse og giver ikke mulighed for at støtte havnens anskaffelse af oprensningsmaskinel. Den litauenske stat, som tidligere indkøbte danske oprensningsydelse, har for nyligt fået tilladelse til at anskaffe en oprensningsmaskine til brug for landets eneste søhavn, hvilket blev anmeldt til og godkendt af Europa-Kommissionen ([sag SA.51158](#)).

### **OPRENSNING SARBEJDER AF FÆLLES INTERESSE**

Fjernelse af aflejringer fra bunden af vandvejen kan udgøre statsstøtte, i tilfælde hvor oprensningssarbejdet gennemføres af hensyn til en enkelt havn ([sag SA.41734](#) og [sag SA.42538](#)).

Det forholder sig imidlertid anderledes, hvis et oprensningssarbejde indebærer en forbedring af adgangssforholdene for mere end én aktør langs vandvejen. Det var eksempelvis tilfældet i [sag SA.35720](#), hvor de britiske myndigheder ydede økonomisk støtte til havnemyndigheden i Liverpool, som skulle udføre oprensningssarbejder i Merseybugten og Manchester Ship Canal. Her konkluderede Europa-Kommissionen, at oprensningssarbejderne tilgodeså samtlige operatører i området. Der var med andre ord ikke tale om en selektiv økonomisk fordel (se alle statsstøttebetingelserne i statsstøttetesten på side 4).



# STØTTE TIL HAVNE- FORVALTERE OG -BRUGERE

## **STØTTEMODTAGERE**

Offentlige investeringer i havne vil ofte påvirke flere parter end den direkte støttemodtager. Det kan eksempelvis være havneforvaltere eller koncessionsindehavere, som får mulighed for at udnytte den nye infrastruktur eller havnens brugere.

## **SÆRLIGT OM HAVNEFORVALTERE**

Havneforvaltere kan blandt andet opnå en (indirekte) økonomisk fordel i kraft af begunstigende lånevilkår og/eller en lempelig skattemæssig behandling. Europa-Kommissionen har tidligere statueret, at det eksempelvis vil være tilfældet, hvis en havneforvalter og dets moderselskab fritages fra at betale skatter og afgifter – i denne sag var der tale om stempelafgifter ([SA.28876](#)).

Koncessionsindehavere opnår ikke en økonomisk fordel, hvis de aftalte koncessionsgebyrers værdi modsvarer investeringens værdi. Det kan i mange tilfælde sikres gennem et udbud til fastsættelse af koncessionsgebyret ([sag SA.38478](#)). Pris skal som hovedregel være det afgørende tildelingskriterie i udbuddet.

## **SÆRLIGT OM HAVNEBRUGERE**

Værfter, forretninger og andre, som er etableret i havnen eller bruger havneinfrastrukturer, kan også opnå økonomisk fordel omfattet af statsstøtteregele. Det kan være tilfældet, hvis havnen er offentligt ejet, og brugen sker på vilkår, som er gunstigere end de almindelige markedsvilkår. Havnebrugere kan eksempelvis opnå en økonomisk fordel, hvis en lejebetaling er fastsat under markedslejen. Dette spørgsmål blev undersøgt i [Hellers Yachtværft-sagen](#), der drejede sig om et lejemål i Kastrup Lystbådehavn. Tilsvarende kan en offentlig myndigheds salg af havneinfrastruktur eller -faciliteter udgøre statsstøtte, hvis det ikke sker til markedsprisen. Det spørgsmål undersøgte de danske konkurrencemyndigheder i [Østre Havn-sagen](#) om Aalborg Havns salg af Østre Havn til en privat entreprenør.

## HVAD KAN VI HJÆLPE MED?

Horten rådgiver offentlige myndigheder, virksomheder, som modtager støtte, og klagere, som fx stilles ringere, fordi en konkurrent modtager statsstøtte. Vi kender parternes interesser i statsstøttesager og samspillet med det politiske miljø, som ofte har en afgørende betydning for sagens behandling.

Derfor kan vi give en konkret rådgivning og formidle de juridiske budskaber i den rette kontekst. Vores eksperter har en bred erfaring med støttevurderinger, retssager og tilsynssager samt anmeldelse og registrering af støtte inden for en række sektorer. Vi har blandt andet rådgivet om statsstøtte til lokale og nationale sports- og kulturaktiviteter, til vedvarende energi og forsyningssektoren samt statsstøtte i form af skattefordele eller fordelagtige offentlige lånegarantier.

### **STATSSTØTTETESTEN**

Find ud af, om der er statsstøtte i dit projekt. Hortens statsstøttetest giver dig overblik over, om der er støtte, om støtten er omfattet af statsstøttereglerne, og hvordan støtten skal håndteres. Testen kan både anvendes af offentlige myndigheder, andre støttegivere såsom fonde og af virksomheder, der modtager støtte.

**TAG TESTEN** på [statsstottetest.dk](https://statsstottetest.dk) eller ved at følge linket [her](#).

### **HOTLINE**

Det er altid muligt at kontakte os til en indledende og uforpligtende snak om reglerne eller om en konkret sag. Du kan kontakte vores eksperter direkte eller på vores hotline.

Hotlinen er åben 24 timer i døgnet på tlf.: 3334 4422.



## KONTAKT



**Andreas  
Christensen**  
Partner

Dir: 3334 4226  
Mob: 5234 4226  
E-mail: [ac@horten.dk](mailto:ac@horten.dk)



**Annelouise Dalgaard  
Pedersen**  
Partner

Dir: 3334 4128  
Mob: 5234 4128  
E-mail: [adp@horten.dk](mailto:adp@horten.dk)



**Marie  
Løvbjerg**  
Director, advokat

Dir: 3334 4383  
Mob: 5234 4383  
E-mail: [mal@horten.dk](mailto:mal@horten.dk)



**Andrea Hilt  
Dyrby**  
Advokat

Dir: +45 33344542  
Mob: + 45 52344542  
E-mail: [ahn@horten.dk](mailto:ahn@horten.dk)



**RELEVANTE LINKEDIN-GRUPPER**  
[Hortens Konkurrence- og statsstøtteren](#)



**HORTENS NYHEDSBREV**  
Tilmeld dig vores nyhedsbrev på [www.horten.dk/nyhedsliste](http://www.horten.dk/nyhedsliste)